

ské smutky tlumočili delikátními strofami, či komponovali radostný, a vždy svěží a proto též znárodnělý hymnus »Přijde jaro, přijde!...« či byli duší a obětavými maecenáty pěveckých spolků, jež jim pak nad otevřeným hrobem za lítostného štkání tisícíhlavého obecenstva ze širokého okolí naposled zapěly jich píseň ze všech nejmilejší, byť to byla i jen prostičká »Když jsem šel přes lávky«.

Generace vymírající!

Ach, jak jest to vzácným darem božstva dosíci v agilní práci a službě právní osmdesáti čtyř let! Notář Dr. Josef Štolba, rodák z Králové Hradce, byl jedním z těch málo, jimž daru toho se dostalo.

A dne 12. května letošního roku tiše zemřel

Odešel od nás navždy kdosi, po němž zbude ticho, prázdno a teskno po pěšinách, kudy chodíval.

Neboť byly pěšiny ty ne schůdný každému a vedly často do výšek ne každému dostupných...

Doc. Dr. František Vážný:

O hlavních rozdílech ustanovení občanského a obchodního zákona o tržové smlouvě.

(Dokončen.)

Žaloby ze správy: jak pro občanskoprávní tak i pro obchodněprávní tržovou smlouvu platí § 932 obč. zák., podle něhož v případě, že vada je té povahy, že nemůže být odstraněna a je spolu na újmu řádnému užívání věci, může kupující žádati, aby smlouva byla zrušena — actio redhibitoria, Wandelklage. Je-li vada správu zakládající taková, že nebrání řádnému užívání nebo může být odstraněna, může kupující žádati buď za přiměřenou slevu platy (actio quanti minoris, Preisminderungsklage) nebo za zlepšení a doplnění toho, co schází; § 932 obč. zák.; srov. též § 348 slov. obch. zák.).

Pro uplatnění nároků ze správy stanoví obč. zák. v § 933 lhůty, a to preklusivní — 3 let, jde-li o nemovitost, 6 měsíců stran movitostí a 6 neděl stran dobytka. Lhůta může být dohodou stran prodloužena. Námitkou lze uplatňovati nároky ze správy i po uplynutí těchto lhůt, jestliže během oněch lhůt byly vady prodávateli oznámeny.

Odchylná od obč. zák. ustanovení o správě jsou obchodním zákonem v čl. 347—350 stanovena pro tržovou smlouvu *d i s t a n ě n í* (srov. slova čl. 347 »bylo-li zboží zasláno z jiného místa...«, v čl. 348: »vytýká-li kupitel zboží z jiného místa zaslánému vady...«) a to ve příčině faktických vad, nikoli právních (neboť, jak plyne z čl. 347, jedná se o vady, jež lze zjistiti ohledáním); jak lze dovoditi z výrazů »vlastnosti« v čl. 346, »jakosti« v čl. 349, má obch. zák. ve speciálních ustanoveních o správě na mysli jen vady kvalitní, nikoli (jako německý obch. zák.) též kvantitní (ohledně těchto sluší proto použití předpisů obč. zák.; srov. Hermann-Otavský v cit. spise a koment. zák. k čl. 347—350; částečně jiného názoru: Pollitzer, Handelsrecht, 653). Odchyly vůči obč. zák. pozůstávají, nehledě k zmíněnému již důsledku čl. 335 obch. zák., v tom, že v zájmu rychlosti a jistoty obchodního života, spec. však v zájmu prodávatele poctivě plněního je úspěšné provedení správy kupitelem podmíněno poža-

davkem, aby kupující zboží bez odkladu po dodání pokud to lze podle řádného postupu obchodního, ohledal a shledá-li přitom vady (tak zv. vady znatelné), ihned je prodávateli oznámil (ohledání je arci jen předpokladem pro oznámení vady). Vady, jež nelze při naznačeném postupu hned seznati (tak zv. vady skryté), musí kupující hned po jejich shledání prodávateli oznámiti. Opomenutí oznámení v obou případech má v zápětí, že zboží platí za schválené (podotknouti sluší, že často mluví se o »povinnosti« kupitele oznámiti vady, což však není přesné, neboť nejde tu o povinnost, nýbrž jen o podmínku pro úspěšné uplatňování kupitelova nároku ze správy).

Pro toto oznámení vad, čili tak zvané vytýkání vad (též »dání zboží k dispozici«) stanoví obchodní zákon preklusivní lhůtu šesti měsíců, počínajíc od dodání zboží (srov. slova čl. 349 »nedostatek jakosti nemůže býti uplatněn, když byl objeven teprve po uplynutí 6 měsíců od dodání zboží). Vyjímajíc případ »podvodného« jednání prodávatela (osnova obč. zák. volí, jak níže uvádíme, v téže souvislosti vhodnější výraz »obmyslné« jednání), nemohou tedy býti uplatňovány vady, jež buď vůbec nebyly v této lhůtě shledány, nebo byly-li shledány, nebyly oznámeny (stačí podání oznámení na poštu) v této lhůtě. Strany mohou umluviti zkrácení anebo prodloužení těchto lhůt; děje se tak zpravidla na faktuře; podle 4 odst. čl. 349 nemění se tím ničeho na zvláštních zákonech neb obchodních obyčejích, jimiž byla stanovena kratší lhůta; sem spadá na př. 6nedělní lhůta, stanovená § 933 obč. zák. pro uplatňování nároků ze správy dobytka. Žaloby ze správy (shora uvedené) se promlčují v 6ti měsících po dodání zboží kupiteli (čl. 349, odst. 2 obch. zák.). Rovněž námitky pomíjejí, jestliže se nestalo bezodkladné odeslání zprávy o vadě v 6měsíční lhůtě po dodání zboží; v kladném případě však nastává perpetuace námitek (čl. 349, odst. 3 obch. zák.). Vzhledem na ustanovení § 1502 (lhůty promlčecí nelze zásadně prodloužiti) je sporné v právní literatuře, jaký vliv má prodloužení vytýkací lhůty na promlčení žaloby ze správy (podle Hermana-Otavského prodloužuje se tím lhůta promlčecí, arci však jen, pokud toho třeba k bezodkladnému podání žaloby. De lege ferenda bylo by doporučitelné stanoviti, pokud se týče vhodné vyjádřiti, že jde o lhůty preklusivní, jež mohou býti dohodou stran prodlouženy).

Na rozdíl od obč. zákona stanoví obch. zák. v čl. 348 povinnost kupitele, který odmítá pro vadnost plnění prodávatela podržeti zboží, postarati se o prozatímní jeho uschování. Může dáti — stejně jako prodávatel, výtku obdrževší —, objeví-li se vady při dodání neb později, zjistiti stav znalci. Je-li zboží vydáno zkáze a nebezpečí v prodloužení, může kupitel dáti zboží prodati podle předpisu čl. 343 obch. zák.

Kdežto německý obch. zák. neobmezuje zvláštní ustanovení o správě na distanční tržovou smlouvu (arci stanoví jiné obmezení, totiž že obě strany musí býti kupci), obmezuje náš obch. zák., jak shora uvedeno, naznačená speciální ustanovení jen na koupi distanční. Analogie těchto ustanovení zastává se pro místní zasílací obchody. Naproti tomu pro obyčejné místní obchody nelze výjimečných těchto ustanovení, spec. o povinnosti oznamovati skryté vady hned po jejich seznání, aplikovati; sluší ve příčině jejich použití norem obč. zákona.

Poznamenati sluší, že osnova obč. zák. zavádí

v § 1062a i pro tržovou smlouvu občanskoprávní (nikoli však pro uplatňování správy vůbec, tedy i při jiných smlouvách) požadavek, kdy kupující hned po odevzdání věci tuto prohlédl, pokud je to možno při řádném hospodaření, a objeví-li nějakou vadu, ji hned prodávajícímu oznámil. Ukáže-li se vada, kterou nebylo lze při prohlídce věci hned poznati, později, musí býti bez odkladu oznámena prodávajícímu. Opomenutí oznámení má v obou případech v zápětí, že se má za to, že věc byla schválena. Výjimka stanoví se pro případ »obmyslného« zatajení vady prodáváčem. Též je uvedeným ustanovením stanovena — po způsobu obch. zákona — povinnost kupitele postarati se o uschování věci, jak to žádá poctivý obchod. Na rozdíl od obch. zák. nejsou tato ustanovení obmezena na koupi distanční i platí též pro vady kvantitní. Zastávati sluší, že toto speciální ustanovení modifikuje pouze — po způsobu § 1048 — nárok na správu. Speciálně platí základní podmínky pro existenci nároku ze správy, tak jak jsou podle osnovy všeobecně stanoveny v §§ 922—933. (K naznačeným změnám, jež mají, pokud jde o správu při tržové smlouvě, podle osnovy nastati, poznamenává důvodová zpráva, že obyvatelstvo jest podle svého kulturního rozvoje již tak zralé, že mu může býti tato zvýšená péče všeobecně uložena. Pro uschovací povinnost kupitele mluví i důvody národohospodářské.)

O následcích prodlení prodáváče s odevzdáním tržového předmětu nemá občanský zákon speciální ustanovení v partii, jednajících o tržové smlouvě, nýbrž ve všeobecných ustanoveních §§ 918, 919 a 921 o prodlení při smlouvách úplatných. Obchodní zákon má o tom speciální ustanovení v partii, jednajících o tržové smlouvě, a to v čl. 355. Obojí normy byly v důsledku III. novely k obč. zákonu značně sblíženy. Všeobecně platí, že prodlením, s nímž jsou spojeny právní účinky, v cit. ustanoveních vyčtené, rozumí se především zaviněné prodlení (tak zv. subjektivní prodlení), totiž opomenutí dodání zboží v náležitém čase a na příslušném místě. S tímto prodlením je spojeno — mimo uvedené v cit. ustanoveních následky — též to, že prodávatel morosní nese nebezpečí takové věci, pokud je v zaviněném prodlení (Sedláček, cit. spis, str. 74). Uvedené v cit. ust. následky stihají morosního prodáváče též v případě tak zv. objektivního prodlení, z čehož však dlužno, pokud jde o uplatňování event. nároku na náhradu škody, i přes to, že z doslovného znění zákona to jasně nevyplývá, učiniti výjimku (srov. k věci Krčmář, cit. spis, str. 78 a násl.; osnova obč. zákona rozlišuje již v příslušných ustanoveních, jmenovitě v § 921, mezi zaviněným a nezaviněným prodlením.

Podle § 918 občanského zákona má v případě prodlení prodáváče s odevzdáním věci kupitel právo buď žádati o dodatečné plnění (t. j. o odevzdání věci) a náhradu škody pro opožděné plnění nebo může — stanově přiměřenou lhůtu k dodatečnému odevzdání — prohlásiti, že odstupuje od smlouvy (jde-li o plnění pro obě strany dílné, lze podle 2 odst. § 918 obč. zák. při prodlení s plněním částečným odstoupiti buď v příčině jednotlivých nebo všech zbývajících částečných plnění, z čehož jde, že nelze tu odstoupiti od přijatých již částečných plnění), při čemž, jak stanoví § 921, se odstoupení nedotýká nároku na náhradu škody, způsobené zaviněným nesplněním; to platí pro obyčejnou, nikoli však pro fixní smlouvu. Podle čl. 355 obch. zák. může v případě prodlení prodáváče s ode-

vdáním zboží kupující buď žádati plnění a náhradu škody pro opoždění nebo žádati místo plnění náhradu škody pro neplnění anebo odstoupiti od smlouvy, jakoby nebyla sjednána; při tom platí dle čl. 356 obch. zák., že, chce-li požadovati na místě plnění náhradu škody pro neplnění nebo odstoupiti od smlouvy, musí to prodáváči oznámiti a připouští-li to povaha obchodu, poskytnouti mu lhůtu, okolnostem přiměřenou, aby napravil, co promeškal (srov. k tomu pozn. č. 9 níže); to platí pro obyčejnou, nikoli však fixní smlouvu. Při plnění, jež podle povahy věci neb smlouvy je dělitelné pro obě strany, platí dle čl. 359, že se odstoupení od smlouvy může státi jen v příčině té části smlouvy, jež nebyla od druhého kontrahenta splněna.

Stejně jako podle občanského zákona platí i podle obch. zákona při výkonu těchto alternativ (podle obč. zák. dvou, podle obch. zák. tří) rozdílné předpisy ve příčině předchozího oznámení prodáváči, jde-li o tržovou smlouvu obyčejnou neb fixní; posléz uvedenou smlouvu rozumí se podle § 919 obč. zák. ta smlouva, při níž bylo splnění jedné neb druhé strany ujednáno v době přesně stanovené nebo do doby přesně stanovené s tím, že by jinak došlo k odstoupení; srov. Krčmář, cit. spis, str. 80. Podle čl. 357 obch. zák. jest takovou smlouvou ta, dle které má býti věc dodána přesně v dobu pevně stanovenou nebo ve lhůtě pevně stanovené — což se může v nedostatku výslovného ujednání podávati i z konkrétní situace smluvního ujednání. Podotknouti sluší, že podle něm. obch. zák. je pojem fixní tržové smlouvy širší, ježto se týká i plnění kupitelova, t. j. placení tržové ceny; srov. § 376 německého obch. zák.

Zvláštní ustanovení má obch. zák. pro případy, že kupitel při fixní koupi žádá na místo plnění náhradu škody a zboží má cenu tržní neb bursovní; nežádá-li kupující prokázatelné vyšší škody, záleží náhrada škody v diferenci mezi smlouvenou cenou tržovou resp. bursovní a tržní resp. bursovní cenou zboží v době a místě dluhované dodávky (tak zv. abstraktní výpočet škody; kupitel arci může žádati i náhradu škody konkrétně stanovenou, dokáže-li na př., že prodávatel zatím zboží zcizil a nemůže je proto dodati; srov. ve věci Hermann-Otavský v cit. spise).

Zmíniti jest se v této souvislosti, že předal-li prodávající věc s výhradou vlastnictví, nesplnil své povinnosti, odevzdati věc prodanou do vlastnictví kupujícího (výhradu vlastnictví lze podle Sedláčka konstruovati jako převedení detence s vedlejší úmluvou suspendované tradice vlastnické).

Náš občanský zákon o výhradě vlastnictví nemá v partii, jednajících o tržové smlouvě, ustanovení, ale zmiňuje se o ní v § 297a (výhrada vlastnictví ke strojům). Rovněž obch. zák. nemá v této věci zvláštního ustanovení (osnova ital. obch. zák. zavádí ustanovení o výhradě vlastnictví v partii, jednajících o tržové smlouvě obchodní).

Osnova obč. zák. zavádí v předpisech, jednajících o tržové smlouvě, výhradu vlastnictví a to pokud jde o normální tržovou smlouvu, v § 1063 (podle 1 odst. téhož § odevzdá-li prodáváč věc kupujícímu, neobdrží kupní ceny, jest věc prodána na úvěr a vlastnictví k ní přechází na kupce; právo odstoupné v §§ 918 a 919 určené, tu prodáváči nepřislouží; dle 2 odst. téhož § vyhradil-li si však prodáváč vlastnictví k movité věci až do zaplacení kupní ceny, nabývá kupec vlastnictví k odevzdání věci teprve úplným zaplacením

kupní ceny; prodavač je oprávněn odstoupiti od smlouvy, prodlévá-li kupec s placením. Tato výminka je však účinnou jen tehdy, byla-li smlouva učiněna písemně a v listině určeno podle kalendáře, kdy kupní cena bude zaplácena).⁸⁾

β) Kupující je z tržové smlouvy zavázán zaplatiti cenu tržovou, t. j. převést ve vlastnictví prodávatelovo smlouvenou cenu tržní. Sporné je v právní doktríně, zda je kupující též povinen převzítí věc koupenou a může-li býti tento jeho závazek se strany prodávatele uplatňován žalobou.

Stran povinnosti kupujícího, zaplatiti cenu tržovou, platí podle občanského zákona toto: Cenu tržovou jest zaplatiti zpravidla, totiž není-li jinak ujednáno, bez průtahu ihned («Zug um Zug»). Uvedené neplatí jmenovitě při kreditování tržové ceny; §§ 1062, 1063 (podle 2 věty § 1063 přechází i při uvěření ceny tržové vlastnictví věci ihned na kupujícího — arci předpokládajíc všeobecné podmínky pro přechod vlastnictví. Osnova obč. zák. stanoví pro tento případ, že právo odstupní prodáváči nepřisluší).

O místě plnění kupitele nemá občanský zákon speciálního ustanovení; platí všeobecně, že pokud není místo plnění kupitele určeno smlouvou nebo plněním prodávatelovým, platí tu zákonné plnění dle § 905; dle odst. 2 téhož § platy peněžité je dlužník v pochybnosti povinen dodat na své nebezpečí a útraty věřiteli do jeho bydliště (závodu). Jestliže po vzniku pohledávky toto bydliště se změnilo, nese věřitel způsobené tím zvýšení nebezpečí a útrat (k tomu přičiňuje osnova obč. zák. — po způsobu 2 odst. čl. 325 obch. zák. — dodatek, že tímto ustanovením se nemění nic na tom, co je řečeno v 1 odst. o místě splnění). Obchodní zákon stanoví jednak v 1 odst. čl. 342, že v příčině splnění závazků prodávatelových a kupitelových platí ustanovení čl. 324, odst. 1, jednak v 2 odst. cit. čl., že kupní cenu jest zaplatiti při odevzdání, pokud není nic jiného podmíněno povahou obchodu nebo ustanoveno smlouvou nebo obchodním obyčejem (jinak platí ustanovení čl. 325 také v příčině tohoto placení). Tímto ustanovením, jež je v podstatě jen rozvedením všeobecných zásad, platných podle obč. zák., je určena jak doba, tak i místo plnění kupitelova:

1. Není-li jinak smluvníky stanoveno, jest podle obchodního zákona kupitel povinen zaplatiti cenu tržovou při odevzdání věci prodávatelem. To jest určení doby plnění kupitelova. Pokud pak prodávatel odevzdává věc v plnění, určeném podle úmluvy stran nebo — v nedostatku takové úmluvy — podle zákona (v zákonném plnění), určuje se tím též místo plnění kupujícího.

2. Může býti smlouveno jednak placení ceny tržové před odevzdáním věci (tak zv. koupě praenumerační) nebo po odevzdání věci (koupě na úvěr). Při distančních tržových smlouvách platí obchodní obyčej, že se

⁸⁾ Podle osnovy obč. zák. platí tedy, že toliko v případě výhrady vlastnictví má prodáváč právo odstoupiti od smlouvy, nezaplatil-li kupec ve stanovené lhůtě. Nevyhradil-li si prodáváč vlastnictví, má se za to, že věc byla prodána na úvěr a právo odstupní prodáváči nepřisluší. Nelze však souhlasiti s tvrzením v důvodové zprávě k tomuto ustanovení (dův. zpráva str. 89), že podle čl. 354 (nesprávně citován též čl. 355) obch. zák., nemůže prodáváč, který zboží již odevzdal, odstoupiti. Správně připomíná Herman-Otavský k cit. článku, že bylo-li zboží odevzdáno, platí při prodlení kupitelově prostě právo občanské, jež — v dosavadní úpravě — odstupní právo prodáváči přiznává, ať zboží bylo odevzdáno či nikoli.

má — v nedostatku zvláštní úmluvy o hotovém placení — platiti cena tržová teprve po dojití zboží a možnosti jeho prohlédnutí kupitelem (následkem toho se nepřipouští bez zvláštní úmluvy zaslání objednaného zboží na dobírku). Tím je stanovena doba plnění kupitelova; stran určení místa plnění kupitelova platí v těchto případech — v nedostatku určení jeho smlouvou — zákonné plnění ve smyslu čl. 324.

3. Ve všech těchto případech platí, jak výslovně článek 342 v poslední větě stanoví, čl. 325, dle něhož je povinností kupitelovou, aby na své nebezpečí a na své útraty opatřil placení prodáváči na to místo, kde tento měl v době vzniku pohledávky svůj obchodní závod, nebo, neměl-li ho, své bydliště (čímž však, jak výslovně stanoví 2 odst. čl. 325, se nemění zákonné plnění, t. j. v daném případě kupitelovo; srov. Herman-Otavský, koment. obch. zák. k čl. 324, 325 a 342 obch. zák.).

Stran povinnosti kupujícího, převzítí koupenou věc stanoví občanský zákon v § 1062 povšechně, že kupující je povinen převzítí věc ihned nebo ve vymíněný čas. Jde tu o spolupůsobení kupujícího při splnění povinnosti prodávatele, odevzdání věci (soluční jednání) čili o akceptaci soluční oferty prodávatelovy. Důsledky nesplnění této povinnosti kupujícím nejsou řešeny občanským zákonem ve speciálních předpisech o tržové smlouvě a jmenovitě není pozitivního ustanovení o žalovatelnosti tohoto závazku kupitelova. Platí tu všeobecný předpis o prodlení věřitele — § 1419 v souvislosti s § 1425 obč. zák. (mora accipiendi; srov. též níže). Obchodní zákon stanoví v čl. 346, odst. 1., že kupitel je povinen převzítí zboží, pokud má vlastnosti podle smlouvy anebo pokud v nedostatku zvláštní úmluvy vyhovuje zákonným požadavkům (kupitel není tedy snad všeobecně povinen akceptovati soluční ofertu prodávatelovu, nýbrž jen za podmínky, že nabízené plnění pořádatelovo vyhovuje smlouvě nebo zákonu); převzetí má se státi ihned, není-li něco jiného vymíněno nebo místně obvyklé anebo okolnostmi vyžadováno. Důsledky nesplnění tohoto závazku kupitelova řeší obch. zákon přímo v souvislosti ustanovení o tržové smlouvě, a to v čl. 343; o tom, přísluší-li prodáváči žaloba na splnění tohoto závazku kupitelova, obch. zákon rovněž pozitivního ustanovení nemá.

Předpisy občanského i obchodního zákona o prodlení kupujícího s převzetím zboží (mora accipiendi, již sluší rozuměti každé nepřevzetí zboží kupitelem, bez ohledu na jeho vinu, tedy i tak zv. objektivní prodlení) shodují se v tom, že má prodlení to za následek ukončení uschovací povinnosti prodávatelovy a přechod nebezpečí na kupitele. Podle obč. zák. může prodávající věc složit u soudu a nehodila-li by se k tomu, dáti ji k uschování zvláštnímu správci, soudem určenému. Podle obch. zákona může prodávatel 1. uložit věc ve veřejném skladišti nebo u osoby třetí, 2. věc po předchozí pohrůžce kupiteli na účet kupitele prodati (tak zvaný svépomocný prodej, který se má státi zpravidla veřejnou dražbou a toliko, má-li zboží cenu tržní nebo bursovní z ruky prostřednictvím obchodního senála nebo v jeho nedostatku úředníkem k dražbám oprávněným za běžnou cenu. Hledíc k uvedenému pozitivnímu ustanovení nelze otázku, zda je k tomu povolán i notář, zodpovědět kladně; de lege ferenda doporučujeme však kladné řešení této otázky. Je-li zboží vydáno zkáze a nebezpečí v prodlení, není třeba před-

chozí pohružky. O výkonu prodeje má prodávatel, pokud mu to možno, ihned zpravit kupitele, jinak ručí za škodu (srov. k tomu §§ 347, 351 slov. obch. zák., který stanoví některé menší úchylinky).

V právní doktríně se většinou zastává, že kupitel není povinen převzít věc koupenou, ač je jeho činností zapotřebí k převzetí zboží. Jestliže kupitel nepřijme nabízenou mu prodávatelem věc, t. j. nespolutpůsobí při uskutečnění prodávatelova solučního jednání, upadne sice v prodlení věřitelovo, ale prodávateli nepřisluší žaloba na odběr věci (srov. jmenovitě Krainz-Pfaff, system des österr. allg. Privatrechts II. díl, I. část, str. 275, Sedláček, cit. spis str. 72). Pro obor obchodního práva zastává názor, že prodávateli přísluší žaloba na odběr věci, jmenovitě Herman-Otavský. Osnova obč. zák. věc nově neřeší, čehož sluší litovati, ježto ve věci není dnes jasno. Jmenovitě pro obor obch. práva bylo by de lege ferenda doporučitelné, věc jasně rozhodnouti ve smyslu přiznání prodávateli této žaloby.

Následky prodlení kupujícího se zaplacením ceny tržové (mora solvendi, kupitelova co do zaplacení ceny tržové; považuje-li se převzetí zboží kupitelem za jeho smluvní povinnost, žalovatelnou se strany prodávatele, mluví se též v případě nepřevzetí zboží kupujícím o »mora solvendi« kupitele; tento případ však v obch. zák. zvláště upraven není) jsou řešeny v obč. zákoně ve všeobecných ustanoveních §§ 918, 919, 921 o prodlení při smlouvách úplatných, v obchodním zákoně ve speciálním ustanovení čl. 354 a to jen pro případ, že zboží nebylo ještě kupitelovi odevzdáno (bylo-li zboží kupitelovi odevzdáno, platí cit. normy obč. zákona). V důsledku III. novely k občanskému zákonu byly v úvahu přicházející normy značně sblíženy. Prodlením rozumí se tu zavinené opomenutí zaplacení dospělé ceny tržové kupitelem. Jen zavinené prodlení má v zápětí veškeré následky, v cit. předpisech stanovené, jmenovitě nárok na náhradu škody.

Kdežto podle obč. zákona má prodávající v tomto případě právo: buď žádati dodatečné placení a odškodnění pro opožděné placení anebo stanově přiměřenou lhůtu k dodatečnému plnění odstoupiti od smlouvy, při čemž může žádati též náhradu škody, způsobené zavineným nesplněním, přísluší podle obč. zákona prodávajícímu další právo: může, místo aby žádal o plnění, dáti prodati zboží podle shora cit. čl. 343 obch. zák. a spolu žádati o náhradu škody. Pro případ, že prodávatel trvá — na místo plnění — na náhradě škody pro neplnění anebo odstoupení od smlouvy, musí to podle čl. 356 obch. zák. druhému kontrahentovi oznámiti, a připouští-li to povaha obchodu,⁹⁾ poskytnouti mu lhůtu, okolnostem přiměřenou, aby napravil, co promeškal.

Obdobně jako při prodlení prodáváče platí i při prodlení kupujícího co do výkonu těchto práv a to jak podle občanského tak i podle obchodního zákona rozdíl, jde-li o obchod obyčejný anebo fixní.

Ve příčině odstoupení smlouvy při dílčím plnění platí obdobně, co uvedeno o prodlení prodáváče s odevzdáním tržové věci.

O povinnosti kupujícího, postarati se v případě uplatňování nároku ze správy (odmítnutí podržeti zasláné zboží pro vadnost plnění prodávatele). O proza-

⁹⁾ Důvodně poukazuje Čakrt v cit. shora pojednání na to, že dovětek čl. 356 »dopouští-li to povaha jednání« měl by býti pojat — při důsledném provádění zkomercialisování obč. zák. — do § 918 osnovy obč. zák.

timní uschování věci má pozitivní ustanovení toliko obch. zákon, a to pokud jde o distanční tržovou smlouvu. Občanský zákon podobného ustanovení nemá (naproti tomu § 1062a osnovy obč. zák. stanoví, že v těchto případech — a to bez ohledu, jde-li o trh distanční nebo místní — má kupující věc opatrovati dle zásad poctivého obchodu).

C) Posléze bylo by se co nejstručněji dotknouti — k cíli porovnání v úvahu přicházejících norem občanského a obchodního zákona — otázky zvláštních případů tržové smlouvy a vedlejších úmluv při ní.

Tu sluší uvést, že obchodní zákon má výslovná ustanovení pouze 1. o koupi na zkoušku, 2. koupě podle vzorku či průby a 3. koupě ke zkoušce.

Ad 1. Občanský zákon ustanovuje o koupi na zkoušku v § 1080—1082, obch. zák. v čl. 339 (mluví se též o koupi na ohledanou, na libost — emptio ad gustum, ad libitum, kterýžto názor je věcně nejpriléhavější). Podle obojích norem platí o tomto druhu koupě, že je sjednána pod výminkou, rázu potestativního, že kupitel zboží podle své libosti schválí. Tato výminka platí v pochybnosti za suspensivní (jinak může býti suspensivní nebo resolutivní). Kdežto podle obč. zák. platí jako zkušební »lhůta na rozmyšlenou« doba kupujícího — v nedostatku jinakého ustanovení stran — u movitostí doba tří dnů, u nemovitostí 1 roku, v kteréžto době musí kupující svoje prohlášení alespoň podati k pošt. dopravě, není obch. zákonem stanovena fixní lhůta; platí tu, že kupující má své schválení vyjádřiti ve lhůtě smluvené anebo v místě obvyklé anebo v nedostatku těchto ihned na vyzvání prodávatele. Jinak platí stejně podle obojích zákonů, že neprohlásí-li se kupující ve stanovené lhůtě, nepřichází smlouva k místu. Podle obojích zákonů platí dále, že mlčení kupujícího má právní efekt schválení jeho toliko v případě, že bylo zboží kupujícímu odevzdáno (nebylo-li zboží odevzdáno, znamená to, že koupě nebyla schválena).

Ad 2. O koupi podle vzorku (průby) má speciální ustanovení toliko obchodní zákon v čl. 340; znamená, že prodávající má se řídit podle vzorku při kvalitě svého plnění. Taková smlouva jako taková je tu sjednána — na rozdíl od případu sub 1. — bezpodmínečně, ale zavazující prodávatele, že zboží odpovídá vzorku: prodávající jest práv. nevyhovuje-li zboží stanovené podmínce (liší se tudíž tento případ od tržové smlouvy s výhradou vrátiti zboží, kde se smlouva sjednává s výminkou resolutivní, že koupě se zrušuje, když zboží bude vráceno; srov. Sedláček, cit. spis str. 82).

Ad 3. Rovněž koupě ke zkoušce, o níž má rovněž speciální ustanovení toliko obchodní zákon v čl. 341, jest tržová smlouva bezpodmínečně sjednána, ač i však s udáním motivu kupujícího. Podle výslovného ustanovení čl. 347, odst. 4. platí ustanovení o skrytých vadách zasláného zboží též na koupě na zkoušku a podle vzorku.

Toliko občanský zákon má ustanovení: o právu předpředkupním (§§ 1072—1079),

o prodeji s výhradou lepšího kupce (§§ 1083 až 1085),

o právu koupě zpětné (§§ 1068—1070) a

o právu prodeje zpětného (§ 1071).

Posléz uvedené úmluvy jsou přípustny toliko u tržových smluv, jejichž předmětem je nemovitost. Analogické používání na jiné případy není přípustné. Vzhledem k uvedenému nelze řečené úmluvy vztahovati i na tržové smlouvy obchodně právní.

Naproti tomu prve uvedené úmluvy lze sjednat i při trhovách smlouvách obchodně právních.

Poznamenatí sluší, že úmluva odstoupení od smlouvy pro případ, že kupující nebo prodávající do určité doby nesplní své závazky, je přípustná, byť i náš zákon občanský i obchodní se o ní výslovně nezmiňoval. Plyne totiž z obecných předpisů právních.

Naproti tomu má slovenský obch. zák. speciální ustanovení o právu jedné nebo druhé strany, odstoupiti podle své libosti od takové smlouvy, v §šech 364—367. Podle § 364 slov. obch. zák. platí, jestliže strany umluvily, že prodávatel může libovolně od smlouvy odstoupiti, že byla smlouva uzavřena s výminkou rozvazovací. Právo odstoupení nutno, není-li jinaké úmluvy, vykonatí do 3 dnů od uzavření smlouvy. Dle §u 365 pozbývá v případě vykonání tohoto práva smlouva své účinnosti. V tomto případě je kupitel povinen trhovým předmět, prodávající pak trhovou cenu vrátiti. Nevrátí-li se trhovému předmět vůbec nebo jen ve zhoršeném stavu, může prodávající žádati o náhradu škody. Podle §u 366 nemůže prodávající uplatňovati právo odstupu proti osobě třetí, jež věc bona fide od kupitele nabyla; má tu pouze nárok na náhradu škody proti kupujícímu. Dle §u 367, bylo-li umluveno právo odstupu ve prospěch kupujícího, může též uplatňovati toto svoje právo v téže lhůtě, jako prodávatel, avšak jen s podmínkou, že může kupní předmět vrátiti právě v tom stavu, v jakém ho převzal).

IV. Z vylíčeného možno, pokud jde o schematické nastínění vzájemného poměru mezi ustanoveními občanského a obchodního zákona o trhově smlouvě či vzájemných rozdílů ustanovení těchto zákonů, učiniti toto resumé:

Rozlišovati v dané věci lze:

1. normy občanského zákona, jež jsou sice dány jen pro občanskoprávní trhovou smlouvu, a jimž odpovídající normy obchodní zákon nemá, ale které sluší, a to nehledíc k ustanovení článku 1. obch. zákona, aplikovati i na trhovou smlouvu obchodně právní;

2. normy občanského zákona, které platí jen ohledně trhově smlouvy občanskoprávní, a jež nelze na obchodněprávní trhovou smlouvu vůbec aplikovati.

3. normy občanského zákona o trhově smlouvě, na něž (jakožto pro prodávatele příznivější) se obchodní zákon v korespondujících ustanoveních o trhově smlouvě obchodněprávní výslovně odvolává;

4. normy obchodního zákona, jež jsou sice dány jen pro obchodněprávní trhovou smlouvu, ale jichž lze analogicky aplikovati — v nedostatku příslušných norem občanského zákona — i na občanskoprávní trhovou smlouvu;

5. normy obchodního zákona, vztahující se toliko na trhovou smlouvu obchodněprávní (a to v prvé řadě speciální normy obch. zák. o trhově smlouvě, a dále i všeobecné normy, jež platí i stran jinakých smluv, jsoucích obchody, pokud ovšem nemají povahy výjimečného ustanovení, jež analogicky rozšiřovati nelze, jako ku př. čl. obch. zák. 323), jímž korespondující normy má občanský zákon, a jež — vůči těmto normám — zásadních rozdílů nevykazují;

6. normy obchodního zákona, jež se vztahují toliko na trhovou smlouvu obchodněprávní a jež se v zásadních směrech odlišují od obdobných norem občanského zákona.

Z vylíčeného vysvítá, že jest pouze několik norem, jež možno řaditi pod kategorii sub 6., čili že mezi ustanoveními občanského zákona s jedné strany a obchodního zákona s druhé strany není — nehledíc k těmto několika normám — rozdílů povahy zásadní. Většinou jde při rozdílech, jež jeví normy obch. zák. o trhově smlouvě vůči obdobným ust. obč. zák. pouze o větší pružnost a přizpůsobení se obchodnímu životu. Pokud arci nejde o předpisy kogentní povahy, mohou smluvní strany výslovně ujednatí i při trhově smlouvě občanskoprávní jednotlivosti, odpovídající speciálním ustanovením obch. zák. o trhově smlouvě. Ovšem to předpokládá výslovné, zvláštní ujednání stran. Při vylíčení rozdílů mezi obojími normami šlo nám o normální případ trhově smlouvy, bez těchto zvláštních výhrad.

Z ustanovení osnovy občanského zákona o trhově smlouvě lze patrně, že »komercialisace« příslušných ustanovení občanského zákona, provedená z veliké části již III. dílčí novelou, má býti ještě vyšší mírou provedena v příštím občanském zákoně. Z toho ovšem nenásleduje, že by snad stala se zbytečnými speciální ustanovení obchod. zák. o trhově smlouvě; dualism trhově smlouvy občanskoprávní a obchodněprávní má svoje vnitřní odůvodnění a odpovídá potřebám obchodního života. Bude však nutno přistoupiti — a to paralelně s reformou občanského zákona — k revisi dosavadních ustanovení obch. zák. o trhově smlouvě a — v rámci reformy celého obchodního zákona — upravití je podle potřeb a přání moderního života obchodního.

Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930.

Mezinárodní kriminalistický kongres schází se v pětiletých obdobích, aby řešil naléhavé otázky trestního práva a vězeňské administrativy. Kongresu zúčastňují se zástupci všech kulturních států světa. Poslední (devátý) kongres, který se konal v roce 1925 v Londýně, přijal pozvání vlády československé, aby příští (desátý) kongres byl konán v roce 1930 v Praze.

Pražský kongres stanoven na dny 25.—30. srpna t. r. K účasti na sjezdových pracích budou připuštěni oficiální zástupci vyslaní vládami, členové parlamentu a národních akademií, universitní profesori a docenti, konceptní úředníci ministerstva spravedlnosti, vnitra a zahraničních záležitostí, úředníci vězeňští, soudcové, advokáti a zapsaní obhájci ve věcech trestních, delegáti a členové společnosti pro právo trestní a vězeňství a společností pro ochranný dozor, členové přípravného sjezdového výboru, významní odborníci ve věcech trestních a vězeňství, jakož i jiné zvláště pozvané osobnosti.

Sjezd připravuje Mezinárodní komise pro právo trestní a vězeňství se sídlem v Bernu (Švýcarsy).

Kongres se dělí na čtyři sekce podle povahy otázek, které budou podle programu probírány, totiž: 1. sekce: zákonodárství, 2. sekce: správa, 3. sekce: prevence, 4. sekce: mládež. Aby byla připravena diskuse v sekcích, byly vyžádány posudky o těchto otázkách od osob vybraných Mezinárodní komisí pro právo trestní a vězeňství.

Tyto přípravné práce budou zdarma zaslány podle možnosti ještě před sjezdem všem účastníkům, kteří zaplatili příspěvek stanovený na 25 zlatých franků. Rovněž bude jim zaslán výtisk publikací sjezdových, jakmile vyjdou.